

parti inkomma från Ryssland. Deraf kringskickades 250 frö-paketer till passande personer i Sverige och Norge.)

Om accis på cigarrer.

Landtbruks-Lexikon. Resonerade artiklar alfabetiskt omhandlade. Slöjdexpositionen i Stockholm 1866 (*Fem* Häften. Resonerad katalog öfver de exponerade tillverkningarne.

Om inhemska stenkolgrufvor.

Diverse smärre skrifter och oräkneliga uppsatser i allmänna tidningar.

Historiska arbeten.	}	<i>Ungern och Magyarerne.</i>
		Sveriges krig och Politik åren 1804—1814.
		Expeditionen till Westerbotten 1809. Utgifven af Krigsve- tenskaps-Akademien (Häftet 9.)
		Sveriges annaler. 3 Häften.
		Konung Carl XIV Johans Historia. (4 Häften, återstoden un- gefär tolf häften manuskript, som förf. ej har tillgång att låta trycka.)

N:o 124.

Af Herr **S. A. Hedlund:** *Om förhöjning af anslaget till Nordiska museet.*

Det är svenska folket och dess representanter värdigt att uppskatta och löna hvarje oegennyttig verksamhet i den fosterländska odlingens tjänst och till vårt lands ära. Historien visar, att icke sällan män, som så verkat, blifvit af sin samtid underkände och lemnade ohulpne åt bekymren; men historien lär också, att en kommande tid fäller sträng dom öfver slik otacksamhet. Ingen tid må visa sig likgiltig för en sådan framtidsdom. Må efterkommande tänka på förfädren med aktning, men ej med förebråelse.

Till de män i vår tid, som skola alltid nämnas med aktning för deras fosterländska, oegennyttiga sträfvan, räknar jag utan tvekan D:r

Artur Hazelius. Han har under många år, icke blott lönlöst utan med betydliga enskilda ekonomiska uppoffringar, verkat för det stora syftet, att undan förgängelsen och glömskan rädda dyrbara kvarlevor af svenska folkets, och särskildt svenska allmogens händers verk, under förflutna tider, med allt hvad dertill hör af fäderneärfd smak och odling, sådana de framträda i bohag, klädedrägter, väfnader m. m., kvarlevor, som bära vackra vittnesbörd om våra förfäders ståndpunkt i kulturhistoriskt afseende. Hvad han i detta afseende lyckats uppsamla och sammanföra har fått äfven praktisk betydelse i och för de förebilder, hvilka dermed vunnits för den konstindustri, som börjat uppspira äfven hos oss och som gjort till sin uppgift — inom olika grenar — att ställa sig, så vidt möjligt, på nordisk grund. Det är allmänt känt, att dessa förebilder ådragit sig stor uppmärksamhet äfven hos utlandets forskare och dess idkare af konstindustri.

Till detta syfte sluter sig naturligt ett annat, nemligen att åt efterverlden bevara hvad nutiden ännu eger af nationel egendomlighet, innan det utplånats af en ny tidsrättning. Det är i de aflägsna byggena sådana egendomligheter ännu kvarleva, men ovisst huru länge. Det har alltså varit lyckligt, att en varmhjertad forskare, innan det blifvit för sent, samlat de många karakteristiska dragen af våra landsorters nutidshem, innan de hunnit utplånas. Af våra efterkommande skola sådana drag betraktas med vördnad.

Alla dessa dyrbara samlingar har, såsom man känner, D:r Hazelius afhändt sig sjelf för att göra dem till allmän egendom, för hvars vård en styrelse blifvit tillsatt.

Hänvisande till de bilagor, hvarmed denna motion åtföljes, föreslår jag, dertill föranledd ej blott af inre maning, utan af särskildt uppdrag,

att Riksdagen måtte öka det till Nordiska museet under senast förflutna åren gifna årliga anslaget om 11,600 kronor till 16,000 kronor, i afsigt att dermed måtte tillfälle beredas åt den styrelse, som förvaltar nämnda museum, att till styresmannen lemna ett årligt arvode af åtminstone 4,000 kronor.

Stockholm den 28 Januari 1881.

S. A. Hedlund.

Bil. 1.

P. M.

Hösten 1872 lades den första grunden till Skandinavisk-etnografiska samlingen. D:r Hazelius började då nästan med tomma händer och med en allt ifrån början hård kamp mot ekonomiska svårigheter en kamp, som, äfven sedan han sjelf efter några år kommit i en bättre ekonomisk ställning, allt jemt, intill denna dag fortsatts under trycket af de stora omkostnader, som de hastigt sig ökande samlingarnes förvaring, vård, underhåll och förevisning kräft.

Redan vid grundläggningen var det D:r Hazeli bestämde afsigt, att det museum han ämnade skapa skulle blifva en allmän egendom, hvarföre han också i början af år 1873 tillkännagaf, att alla till samlingen lemnade gåfvor vore att anse såsom en svenska statens egendom, som af honom skulle vårdas för att framdeles till staten öfverlemnas. Under hösten 1872 samt hela åren 1873 och 1874 anskaffades, förvarades och vårdades alla de under denna tid till ett betydligt antal inregistrerade gåfvorna utan minsta understöd eller ersättning från statens sida.

Först 1875 erhöles det första anslaget af Riksdagen, på grund af en i Första Kammaren af Friherre J. Nordenfalk väckt motion. Beloppet var 5,000 kronor och skulle användas till museets förvarande och vård.

För att lemna en föreställning om förhållandet emellan statens tillskott till museets vård samt museets inkomster i öfrigt må omnämnas, att museets inkomster under åren 1872—1879 utgjorde 180,342: 22, af hvilka staten tillskjutit 39,100 kronor (1875 = 5,000: —, hvartera af åren 1876, 77 och 78 = 7,500 samt 1879 = 11,600:), hvarvid kan erinras, att ensamt hyrorna under samma tid uppgått till 55,069: 37.

I enlighet med sin allt ifrån grundläggandet hysta önskan erbjöd D:r Hazelius hösten 1879 till staten icke endast samtliga gåfvor utan hela museet på vilkor, som icke för honom sjelf inneburo några fördelar, utan endast förpligtelser, och hvilka af såväl Vetenskapsakademien som Vitterhetsakademien funnos antagliga, hvarföre båda dessa

institutioner, den förra med synnerlig värme, förordade samlingarnes öfvertagande af staten. Regeringen och Riksdagen afböjde emellertid anbudet hufvudsakligen under erinran, dels att de uppställda vilkoren skulle inskränka statens rätt att förfoga öfver sin egendom, dels att statsverkets tillstånd icke medgäfvde de ansenliga utgifter, som ansågos oskiljaktiga från ett dylikt öfvertagande.

Utan att af detta afslag låta sig på minsta sätt afskräckas, sökte D:r Hazelius genast andra utvägar att få museet organiseradt på en fastare fot och dess bestånd tryggadt. Han afsade sig den 28 April samma år eganderätten till hela museet och stälde det såsom en svenska folkets egendom under en särskild styrelse, ehuru han sjelf behöll hela ansvaret för museets till något öfver 66,000 kronor uppgående skuld, till dess den samma skulle kunna af den nya anstaltens egna tillgångar gäldas. Med denna gåfva följde också en penningefond, »museets allmänna fond», nu uppgående till vid pass 16,000 kronor, samt »museets byggnadsfond», nu utgörande öfver 84,000 kronor, och hvilken till kapital och ränta ej får användas till annat ändamål än uppförandet af en byggnad för museet. Med biträde af flere för saken nitälskande män lyckades han samtidigt åvägbringa ett samfund med uppgift att vinna nödiga medel för den nya anstaltens tryggande. Ehuru ännu icke ett år sedan dess förflutit, har dock, framför allt genom hans outtröttliga verksamhet, det afsedda målet åtminstone till en viss grad vunnits, då en stat kunnat för museet uppgöras för innevarande år, slutande på en inkomstsumma af 26,650 kronor, tillräckligt att täcka alla museets utgifter utom för fortsatta inköp och lön åt styresmannen.

Hvad angår Nordiska museets nuvarande omfattning kan nämnas, att i museets hufvudliggare nu äro inregistrerade öfver 30,000 nummer, omfattande ett ännu mycket betydligare antal föremål, förvarade i 42 särskilda rum. Af dessa 30,000 nummer äro 10,000, omfattande öfver 12,000 särskilda föremål, såsom en statens egendom deponerade i museet, å hvilka föremål depositionsqvitto euligt ett af regeringen godkändt formulär af museets styrelse dels är redan lemnadt, dels, hvad en mindre del angår, kommer att lemnas, så snart återstående förteckningar hunnit utskrifvas.

Bil. 2.

*Protokoll, hållet vid Nordiska museets nämnds sammankomst den
24 Januari 1881.*

Närvarande:

Herr Justitierådet Hernmarck,
" Arkitekten Isæus,
" Byråchefen Limnell,
" Revisionssekreteraren Åbergsson.
Vid protokollet undertecknad.

§ 1. Till öfverläggning företogs frågan om museets ekonomiska ställning, och såsom en sammanfattning af den härvid förda diskussionen antecknades till protokollet följande:

Sedan nämnden den 30 sistlidne December fastställt museets stat för innevarande år, enligt hvilken de beräknade inkomsterna väl ansågos lemna tillgång till täckande af de oundgängligaste utgifterna, men några medel ej kunde anvisas till lön åt museets styresman, hade inom nämnden fråga blifvit väckt om beredande af tillgång för nämnda ändamål. I betraktande af den stora utsträckning, som museet vunnit, och de mångfaldiga göromål, som åligga styresmannen, och som taga hela hans tid och odelade verksamhet i anspråk, hade nämnden ansett det vara synnerligen angeläget, att denne tjänsteman komme i åtnjutande af en skälig vedergällning för sitt maktpåliggande arbete; och ehuru nuvarande styresmannen, doktor Hazelius, genom hvars sällsporda nit och sjelfuppoffrande verksamhet museet kommit till stånd och nått sin nuvarande omfattning, förklarar sig villig att äfven fortfarande, sedan han frivilligt afsagt sig all egaderätt till museet och gjort detta såsom en sjelfständig anstalt till allmän egendom, bestrida nämnda befattning utan all ersättning, såvida erforderliga medel ej dertill kunde vinnas, så hade dock nämnden, som till dess fulla värde uppskattade detta doktor Hazelius högsinta erbjudande, desto hellre ansett sig uppfordrad att uppbjuda alla sina bemödanden för att få det ifrågavarande penningbehovet fylldt, som doktor Hazelius för sitt

mångåriga arbete med museet ännu aldrig för egen del åtnjutit den ringaste godtgörelse och dessutom vid de stora pekuniera uppoffringar, hvilka han för denna anstalt underkastat sig, omtanken om hans egen framtida utkomst blifvit i nog ringa grad beaktad; men nämnden hade allt hitintills varit tveksam om sättet att gå till väga för behofvets fyllande. Då museets stat för första gången, sedan det blifvit en sjelfständig anstalt, kunde uppgöras och en noggrannare insigt i den ekonomiska ställningen vinnas, hade det redan varit för sent att till regeringen ingå med underdånig anhållan om proposition till Riksdagen om nödigt anslags beviljande af statsmedel.

Med största tillfredsställelse var det då, som nämnden under sådana förhållanden fått sig meddeladt, att öfverståhållaren friherre G. af Ugglas, hvilken städse för museet och dess fosterländska syfte ådagalagt stort intresse, äfven behjertat nämnda behof och beslutit inom Riksdagens Första Kammare väcka motion om beviljande af ett statsanslag af 4,000 kronor för styresmannens aflöning. Enligt nämndens mening vore det emellertid af mycken vigt, att äfven inom Andra Kammaren en motion i enahanda syfte blefve framställd, och nämnden vågade tro, att en sådan äfven der skulle mötas af varma sympatier, och detta så mycket mera, som en betydande del af museet, nemligen mer än 12,000 föremål under omkring 10,000 särskilda nummer, är statens i museet deponerade tillhörighet, om hvilken det åligger styresmannen att hafva vård och tillsyn, hvilket arbete, oafsedt den nuvarande styresmannens många förtjenster i öfrigt om den dyrbara och storartade fosterländska institutionen, Andra Kammaren, enligt nämndens förmenande, lika litet som den Första torde vilja lemna olönadt.

För den händelse den sålunda ifrågasatta lönen för styresmannen nu blefve beviljad och museet derjemte fortfarande finge åtnjuta det för närvarande af statsmedel utgående anslaget, med hvilket hyresomkostnaderna under de senare åren blifvit betäckta, vore det nämndens önskan och förhoppning, att museets framtid, utan vidare anlitan af penningebidrag af staten, skulle vara betryggad, och vågade nämnden så mycket mera hysa denna förhoppning, som det visat sig, att allmänhetens deltagande för museet vore så stort, att redan nu, under första året af dettas tillvaro såsom allmän egendom, de frivilliga årliga bidragen, på grund af gjorda teckningar, kunde beräknas till 10,000 kronor, och derjemte museets ständigt tillväxande byggnadsfond, nu uppgående till 84,000 kronor, lemnade utsigt att inom en ej allt för allägsen framtid möjliggöra uppförandet af en särskild byggnad för museet, bekostad af dess egna medel.

§ 2. Sedan nämnden på ofvan angifna grunder beslutat att söka äfven i Riksdagens Andra Kammare få framställd en motion om lön för museets styresman, och sedan det ifrågasatts, att nämndens ledamot, Revisionssekreteraren Åbergsson, såsom jemväl varande Riksdagsman i nämnde Kammare, skulle åtaga sig detta uppdrag, men denne förklarar, det han ansåge lämpligare vara, att motionen väcktes af någon, som stode utanför museets styrelse, hvilken åsigt af nämndens öfriga ledamöter gillades, uppdrogs det åt undertecknad att i ärendet vända sig till någon annan för saken intresserad riksdagsman, och skulle en promemoria, innehållande nödiga upplysningar rörande museets uppkomst, utveckling och nuvarande ställning bifogas detta protokoll och jemte det samma i afskrift öfverlemnas såväl till öfverståthållaren friherre G. af Ugglas som till den, hvilken åtog sig motionens väckande i Andra Kammaren.

Axel Key.